Caro Claire Burke

Yesteryear

Izdavač
Profil knjiga

Za izdavača
Daniel Žderić

Urednica
Alica Gracin

Lektura i korektura
Valentina Donđivić

Grafičko oblikovanje
Antun-Juraj Gracin

Oblikovanje naslovnice
Jo Thomson i Studio 2M

Slika na naslovnici
Krave kraj rijeke, Cuyp, Aelbert (1620. – 91.) / Privatna kolekcija
© Agnew's, London / Bridgeman Images

Fotografija na naslovnici
Žena © Stocksy

Tisak
Printera

Naslov izvornika
Yesteryear

1. izdanje, listopad 2026.

Copyright © Caro Claire Burke 2026.

© za hrvatsko izdanje Profil knjiga d.o.o., Zagreb, Hrvatska

ISBN 978-953-386-334-4

CIP zapis dostupan je u nacionalnom skupnom katalogu knjižničnog sustava Bukinet (katalog.bukinet.hr) pod brojem 991006065082609366.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne može biti objavljen ili pretisnut bez prethodne suglasnosti nakladnika i vlasnika autorskih prava.

Caro Claire Burke

Yesteryear

S engleskog prevela Dragana Vulić Budanko

PROFIL

PRVI DIO

PROŠLOST

Ovo je posljednji dan života koji sam zamišljala voditi.

Probudila sam se, kao i inače, dvije minute prije no što se oglasila budilica. Pet pedeset osam i *bing*: oči su širom otvorene, spremne dočekati dan. Nikada mi nije bilo teško ujutro se probuditi. Nikada nisam ni pritisnula tipku za odgodu alarma, nijednom u životu. Trezvenost pomaže. Ne pijem. Pomaže i disciplina. Rodila sam se iznimno disciplinirana, gotovo da discipline imam napretek – zbog čega mi, po mom mišljenju, nikad ništa u životu nije bilo osobito teško. Ni majčinstvo, ni brak, ni razvijanje posla niti služenje Njemu. Sve mi se to činilo kao niz zadaća koje svakog dana treba ispuniti, u pravo vrijeme, ispravnim kronološkim redoslijedom. Znam da drugim ljudima to nije baš lako, ali meni doista jest.

Zbog toga sam se svim onim neznancima toliko i sviđala.

Zbog toga. A i zbog novca. Novac je svakako pomogao.

Bila je zima. Siječanj. Hladna fronta upravo je prošla prijevojem. Uz prozor moje spavaće sobe radijator je ispuhivao vruć zrak. Nebo je bilo crno kao smrt i takvo će ostati još nekoliko sati. Naše se imanje ugnijezdilo u valovitim udolinama između dva planinska lanca u Idahu, što znači da u zimskim mjesecima sunce nismo vidjeli prije devet. Do nas je vodila osam kilometara duga, krivudava makadamska cesta. Čak ni zrakoplovi nisu prelijetali iznad nas.

U mraku sam osluškivala udaljeno mukanje Sassafras, naše ljubljene muzne krave. Po visini i registru njezina stenjanja znala sam da je moj muž Caleb muze. Točno na vrijeme. Bio je dobar.

Moj muž nije bio discipliniran prije no što je upoznao mene. Bio je najmlađi od petorice sinova, najslabije mladunče u leglu jedne američke dinastije. Otac mu je bio posljednji u dugom nizu američkih senatora, trenutačno ponovno u utrci za predsjednika (treća sreća!); majka mu je bila kućanica koja se veći dio života utapala u chardonnayu. Zajedno su, gotovo kobnom kombinacijom očinskog zanemarivanja i majčinskog suosjećanja, odgojili blagog, razmaženog i dragog Caleba. Ali od osobe s bogomdanim osobinama vrjednija je jedino osoba koja je voljna učiti, a moj muž, *taj muškarac*, bio je voljan učiti.

A tko sam bila ja?

Kršćanka bez mane. Manična pixie djevojka iz snova, američki san iz najdubljih, najmračnijih fantazija ove nacije. Majka kakva je svaka žena željela biti, supruga kojoj se svaki muškarac želio vraćati kući. Poput redovnice u porniću, nije imalo smisla, ali, Boga mi, funkcioniralo je.

Zovem se Natalie Heller Mills i savršeno sam znala živjeti.

U tišinama između Sassafrasinog gotovo ljudskog stenjanja od užitka (katkad sam se na internetu šalila kako moj muž ima kravlju ljubavnicu, *ha ha!)*, čula sam žamor iz udaljenog kokošinjca, onaj meditativni *kok-kok-kok-kok-kok* koji je na našem imanju imao ulogu uređaja za bijeli šum. Voljela sam naše kokoši. Bile su pitome poput pasa, bezopasne poput male djece. Ponekad bih otišla u kokošinjac i samo sjedila među njima. Voljela sam gladiti njihove svilenkaste vratove, pustiti ih da nježno kljucaju hranu iz mojih skupljenih dlanova.

Uskoro ćemo ih klati. U mraku mi je došla voda na usta. U zadnje vrijeme žudjela sam za svježom juhom od kostiju. Kada je jednom sami skuhate, ona kupljena ima užegao okus.

Kroz procijep odškrinutih vrata moje spavaće sobe razlio se dječački smijeh. Djeca su bila dalje niz hodnik, za doručkom. Zatvorila sam oči i osjetila ritam svoje kuće poput otkucaja srca. Dadilja Louise – *pravi Božji dar za našu obitelj* – bila je za štednjakom i pekla palačinke. Producentica Shannon – *moja desna ruka* – bila je kraj sudopera i pripremala opremu za snimanje za

dugi radni dan. Stetson i Samuel – *moji dragi mladići* – sjedili su za stolom i još bunovni od sna gurkali se i natezali. Clementine – *moja najstarija, djevojčica koja me učinila majkom* – sjedila je na čelu stola, ignorirala braću i čitala knjigu. Dadilja Aimee – *druga u zapovjednom lancu* – kretala se po udaljenim dijelovima kuće, budila najmlađe, ljubila snene kapke, nježno uvlačila moje dvije mališanke u dan. Jednu će donijeti u kuhinju, predati dadilji Louise, pa se vratiti po drugu.

Zatvorila sam oči i šaptom, kao i svakog dana, zahvalila Gospodinu na svemu što mi je dao.

Hvala Ti, Oče, na Calebu. Hvala Ti na Nasljedstvu. Hvala Ti na Clementine, Samuelu, Stetsonu, Jessi, Junebug i anđelčiću kojem još nismo dali ime.

Ruka mi je instinktivno krenula prema trbuhu i zaustavila se na najvišoj točki obline. Imala sam trideset dvije godine. Bila sam u šestom mjesecu trudnoće s našim šestim djetetom. Bila mi je to najlakša trudnoća do tada – iako su sve moje trudnoće, relativno govoreći, prošle glatko. Rođena sam da budem majka. Nikada se nisam osjećala povezanijom s Njim nego kada bih imala zadaću nositi jedno od Njegovih stvorenja.

(Shvaćate što želim reći? Savršeno.)

Pod dlanom se moja djevojčica polako okrenula na stranu. Moje malo morsko stvorenje. Toliko sam je voljela.

Hvala Ti što čuvaš životinje na našem imanju, Gospodine, i hvala Ti što nam pomažeš da ovaj tjedan prijeđemo brojku od pet milijuna pratitelja na Instagramu. Nedostaje nam tek nekoliko duša da dostignemo milijun pratitelja na YouTubeu, Gospodine. Tvojom voljom, samo Tvojom voljom, dotakla sam toliko srdaca i umova. U Tvoje se ime trudim širiti Tvoju istinu.

Zapljusnuo me val mučnine; patila sam pod Njegovom sjenom. Katkad bi mi zapravo bilo mučno od toga koliko mi je život savršen i koliko i kako ga znam živjeti.

Na noćnom stoliću zapištao je mobitel. Ispružila sam ruku i utišala ga, pa odbacila plahte i ustala.

. . .

Nismo oduvijek imali ovoliko osoblja. Prvih nekoliko godina bili smo samo mi, djeca i imanje. Kada sam zatrudnjela s četvrtim djetetom, zaposlili smo dadilju Louise. Kada sam zatrudnjela s petim, ja sam zaposlila dadilju Aimee, a nedugo nakon toga zaposlili smo producenticu Shannon. Njih tri su nam zasad bile i više nego dovoljne. Omogućavale su mi da tijekom cijelog dana budem i sa svojom djecom i svojim pratiteljima onako kako sam željela i onda kad sam željela. Tako je to kad si istodobno majka, supruga i influencerica: kao da istodobno dojiš tri djeteta. Kao da zavodiš tri ljubavnika odjednom.

Zašto nikad ne pokazujete sve ljude koji rade za vas iza kulisa?

"Volimo naše zaposlenike kao da su dio obitelji, stoga se jako trudimo zaštititi njihovu privatnost, kako su i zatražili. Ne bih si mogla oprostiti da ih moja prisutnost na društvenim mrežama na bilo koji način ugrozi."

Kada sam ušla u kuhinju, producentica Shannon je bila u kutu i petljala oko tronošca, a moje četvero najstarije djece doručkovalo je za stolom, svako u debelom vunenom džemperu. Dadilja Louise pomagala je Jessi, našoj troipolgodišnjakinji, dok je ulijevala narančin sok u čašu.

"Mogu *sama*", cviljela je Jessa.

Dadilja Louise, koja je našoj djeci ujedno bila i učiteljica u nastavi kod kuće, kimnula je i rekla: "Naravno da možeš. Gledaj. Upravo to radiš. Posve sama. Velika djevojčica."

Jessa se nasmiješila; već joj je ta izgovorena potvrda samostalnosti bila dovoljna da zaboravi kako ruke dadilje Louise nijednom nisu pustile čašu. "Velika djevojčica", ponovila je. Dadilja Louise nagnula je čašu, a moja je djevojčica pohlepno stala piti. S odobravanjem sam gledala kako joj pulpa curi niz bradu. Narančin sok pravili smo kod kuće. Video s uputama bit će objavljen kasnije ovog tjedna.

"Dobro jutro!" rekla sam svima u prostoriji. Pet se glava okrenulo prema meni. *Jutro, majko*, zacvrkutao je zbor.

Obišla sam stol, ljubeći svaki savršeni obraz, mrseći kosu na svakoj savršenoj glavi. Sva moja djeca, čak i dječaci, imali su dugu kosu. Djevojčice su izgledale baš kao ja: pjegavih, uskih lica, kose tamne poput zemlje, izraza sklonih prodornoj ozbiljnosti. Uhvatite neku od nas dok se duri i moglo bi vam se oprostiti što biste dozvali slike neke šesnaestostoljetne mučenice koja štrajka glađu. Dječaci su, pak, sličili na Caleba: rumenih obraza i velikih, zubatih osmijeha. Kad bi sva trojica hodala zajedno (a često jesu; dječaci su obožavali Caleba), podsjećali su me na trojicu političara koji, hodajući ukorak, obilaze zemlju u potrazi za bebama koje će poljubiti.

Rijetko sam obraćala pozornost na razlike među djecom. I djevojčice i dječaci slično su govorili, slično se smijali. Odjeća im je bila prava duga neutralnih tonova. Ista hrpa maslinaste, žućkastosmeđe i oker odjeće prenosila se našim sve većim obiteljskim stablom više od deset godina.

Nevjerojatno koliko traje dobar pamuk.

Prišla sam svojoj dvojici dječaka, Stetsonu i Samuelu. Stetson je imao osam godina, punu godinu manje od Samuela, no od prošlog ljeta bili su iste visine i iste težine. S kosom do ramena i načinom na koji su, činilo se, sve radili – trčali, igrali se, obavljali poslove, trpali hranu u usta – trzavo, nespretno, ali potpuno usklađeno, podsjećali su me na par ponija za dresuru.

Položila sam po jednu ruku na svaku glavu dok su s dječačkim žarom jeli žitarice i osjetila kako im se lubanje pomiču pod mojim dlanovima poput poludjelih poluga buldožera. "Što vam je danas na rasporedu, dečki?"

"Treba izgraditi novu nastambu za Sassafras", rekao je Stetson punih usta.

"Mmm", rekla sam. "To je vrlo važno. Ocu će biti drago što mu pomažete."

"Otac je rekao da smijem koristiti pištolj za čavle."

Samuel je gurnuo Stetsona, izbio mu punu žlicu žitarica iz ruke i poslao je uz zveket na pod. "*Moj* je red da koristim pištolj za čavle."

"*Obojica* ćete koristiti pištolj za čavle", rekla sam. "Dadiljo Louise…?"

Kimnula je, obrisala ostatke pulpe i soka s Jessinih obraza i brade pa ustala da počisti nered.

Ljudi nisu htjeli vjerovati da su moja djeca poslušna kao što izgledaju na internetu. *Nema šanse da ovako stvarno žive!!!* napisale bi Gnjevne žene. (Tako smo ih Caleb i ja zvali. Gnjevne žene.) Na što ja, naravno, ne bih odgovorila apsolutno ništa. Majčina glavna zadaća je zaštititi djecu od svijeta. Nije bilo potrebe da neka vještica puna mržnje s Manhattana vidi koliko je Samuel znao biti fizički grub prema bratu (ponekad čak i prema sestrama), nije bilo potrebe da svjedoče Stetsonovim svakodnevnim ispadima zbog aritmetike (voljela sam tog dječaka, no nije bio obdaren uobičajenom porcijom pameti). Kada bi Gnjevne žene saznale za nedostatke moje djece, pomamile bi se od krvoločnosti. Bile bi i shrvane. Nijedna od njih to, naravno, nije shvaćala, ali one su trebale mene koliko i ja njih. Bio je to simbiotski odnos. Ja sam bila morski pas, a one pet milijuna ribica koje su grickale hranjive tvari s mog trbuha.

Male idiotkinje. Očajnički su me željele pojesti. Nisu ni slutile da sam ja ta koja ih održava na životu.

Kakav je osjećaj znati da milijuni ljudi diljem svijeta znaju intimne pojedinosti o vašoj djeci?

"Pokazujem samo vrlo probrane trenutke iz života svoje djece. Osim toga, nitko od njih nema pristup ekranima – usput, jeste li vidjeli studije? O tome kako vrijeme provedeno pred ekranima djeluje na dječji mozak? Ako pitate mene, mojoj je djeci mnogo bolje u ovom kućanstvu, gdje se tu i tamo pojave na snimkama na mom profilu, nego u nekom drugom kućanstvu, u kojem bi cijelu noć buljili u iPad. Mislim, stvarno." Suosjećajno sam coknula. "To je epidemija. Tako tužno. *To* biste trebali pobliže istražiti."

. . .

"Rano si ustala", rekla sam producentici Shannon dok sam si točila kavu.

"Nisam mogla spavati", rekla je. Mršteći se, vrtjela je jedan od kotačića na kameri čas na jednu, čas na drugu stranu. Kada se Shannon prvi put pojavila na ranču, imala je devetnaest godina, odustala je od studija na Barnardu, imala ružičastu kosu i prsten u nosu te je bila spremna profesionalno raditi po studentskoj satnici. Sada joj je bila dvadeset jedna. Prsten u nosu je ostao; ružičastu je kosu zamijenila prirodno smeđom. Nisam bila sigurna je li to bio znak promjene osobnog identiteta ili praktično prihvaćanje činjenice da živi sat vremena od najbližeg grada. U blizini imanja od petsto jutara baš i nije bilo mnogo kvalificiranih frizera specijaliziranih za bojanje kose.

Zastala sam, a onda oprezno upitala: "Sanjaš li opet one snove?"

Pogledala me. "Tko ti je rekao za njih?"

U snovima je Shannon stajala na obližnjem brežuljku i gledala kako imanje gori do temelja. Kuća, kokošinjac, vrtovi: sve u plamenu. Vatrene kugle veličine auta padale su s ljubičastih nebesa. Kada bi se vatra proširila poljima, potrčala bi – ili bi pokušala potrčati – dok se staja urušavala, a životinje pod ruševinama vrištale. Ponekad bi nas u daljini vidjela kako joj mašemo. Nešto joj govorimo. A ponekad – kada bi san toliko dugo trajao – vidjela bi snopove svjetla kako se s nebesa spuštaju i obasjavaju milošću moju djecu, Caleba i mene. Spašavajući sve osim nje.

"Dadilja Louise je zabrinuta za tebe", rekla sam – što je, pomislila sam, bilo diplomatskije nego: *Dadilji Louise dozlogrdilo je da je usred noći bude krikovi*. Svi naši zaposlenici na imanju živjeli su u nekoliko soba iznad staja, pored učionice za kućnu nastavu.

"Dobro sam", rekla je Shannon. "Nije to ništa." Nagnula se preko mene da uključi punjač u utičnicu. Na trenutak smo

šutjele, stojeći jedna uz drugu u kutku kuće u kojem smo zajedno provodile sve budne sate.

Vaša je kuhinja trenutačno možda najomiljenija kuhinja u Americi. Možete li nam reći nešto o njoj?

"Oh, Bože – otkud uopće početi?"

Pred pronicljivim okom kamere radni dio kuhinje bio je savršeno natrpan: napola puna staklenka vode tu, prosuto brašno tamo, nekoliko zaboravljenih cvjetnih stabljika razbacanih po izlizanoj dasci za rezanje. Izgledao je kao prostor u kojem radi majka; kao kuhinja iz stvarnog svijeta, samo očito bolja od svega što stvarni svijet može ponuditi. Ljudi misle da žele minimalizam, misle da žele kuću bez stvari, a zapravo se u nenatrpanom domu požele ubiti. Prostor mora uvijek izgledati kao da se u njemu živi da bi netko poželio u njemu živjeti. To je posve očiti zaključak kada odvojite trenutak da o tome doista razmislite, no većina ljudi ne odvoji trenutak da doista razmisli ni o čemu. Većina ljudi su budale.

Druga prednost ovog dijela kuhinje je to što se nalazio tik uz dugi niz prozora, pa je svjetlost, kada bi sunce izašlo, bila savršeno blaga i blistava. Samo stojeći kraj tog kuhinjskog kutka izgledala sam i osjećala se dobrih šest godina mlađa. Bogomdana plastična operacija, tako sam to u sebi nazivala, iako mi ni u snu ne bi palo na pamet reći tako nešto na internetu. Gnjevne žene bi me živu pojele.

Jeste li se ikad podvrgnuli nekom estetskom zahvatu?

Smijeh, smijeh, smijeh.

"*Bože*, ne. Oprostite, ne želim vrijeđati one koji to rade, ali ja? Osobno? Ne bih nikad."

Shannon je sada bezizražajno gledala u prozore, koji kao da su tih ranih zimskih jutara otvarali portal u svijet obavijen crnilom. Znala sam da razmišlja o snovima. Bilo je jasno da ni ne naslućuje njihovo značenje. Kako je mogla biti tako tupa? Bog

je očigledno pokušavao doprijeti do nje, gotovo najizravnije što je mogao. Slao joj je dimne signale, golube pismonoše, pisao joj poruke na nebu, a ona je sve to ignorirala. Vjerojatno bi prije ugovorila razgovor s nekim šarlatanskim tumačem snova nego što bi uopće uzela u obzir mogućnost da joj mozak možda nudi nemetaforički uvid. Bilo je žalosno gledati kako u potpunosti zaobilazi otkrivenje, ali nije osobito iznenađivalo. Shannonin mozak, djelomice obrazovan na Barnardu, bio je tup instrument, svjetovan i gladak; kao alat za izravni razgovor s Bogom bio je prikladan otprilike kao par gumenih lopatica za operaciju na otvorenom srcu.

A zašto bi Gospodin tako žarko želio doprijeti do Shannon?

Pa, Shannon je bila zločesta.

Shannon je podigla pogled prema meni pa su nam se pogledi sreli. Obrazi su mi se zacrvenjeli jer me uhvatila kako zurim u nju s neskriveno osuđujućim izrazom na licu. "Usput rečeno," rekla je, "stigao mi je novi telefon. Još jednom hvala što si dopustila da odaberem žurnu dostavu."

"Naravno." Navodno joj je jedno od djece prije tjedan dana ispustilo mobitel u lokvu. A s obzirom na to da sam bila tako dobra šefica, odmah sam to sredila davši joj poslovnu kreditnu karticu da naruči novi, uz malu bezazlenu šalu: *Ne bih željela da ovdje zaglaviš bez pristupa stvarnom svijetu!*

"Nisi li danas trebala nositi ljubičastu pregaču?"

"Ah!" rekla sam i nasmijala se. "Ups! Trudnički mozak." Mrzila sam tu frazu, *trudnički mozak*, ali bila je sjajan način da zvučim kao netko s kim se lako poistovjetiti. Na meni je bila tamnoplava pregača. Te smo snimke koristile da najavimo novu nijansu pregača u našoj internetskoj trgovini (35,99 dolara, stopostotni pamuk, gumbi od reciklirane plastike, proizvedene u Španjolskoj). "Idem odmah po nju."

Kad sam izašla iz kuhinje, dadilja Aimee ušla je s mojom malom Junebug. Jessa je ustala od stola, čaša joj je sada bila prazna, i lepršavo krenula za mnom poput pahuljice maslačka.

U prolazu je zgrabila Junebug za ruku te su ubrzo obje dadilje molećivo dozivale djevojčice dok su one išle sa mnom uza stube.

"U redu je", povikala sam preko ramena. "Mogu sa mnom."

Osobito poseban dar našeg Stvoritelja bio je taj što nas je blagoslovio trima djevojčicama zaredom. Sva su djeca darovi od Boga, naravno, ali *skupine djevojčica*, mali kompleti nakita od dva i tri komada? To je nešto posve drugo. Djevojčica je dražesna, dječak je drag, ali *djevojčice, u množini*, bile su duge i paperje u ljudskom obliku. Blistave kugle ushita. Stvorenja tako okrenuta zajednici; sa svakom novom malom damom u njihovu plemenu damica činilo se da sve malko narastu, jače zasvijetle. Nosile su jedna drugu poput lutaka. Plele su jedna drugoj pletenice. Namještale se, dotjerivale i bockale jedna drugu majčinski opsesivno.

Dečki će nas hraniti kad ostarimo i oslabimo, rado sam govorila, ali djevojčice? Plesat će oko naših invalidskih kolica, posipati latice ruža po našim grobovima. Uz to, priznat ću: lakše ih je bilo istrenirati. Dječaci bi se katkad opirali, dosađivali se ili bili frustrirani, ali ne i djevojčice. Mogle su satima nastupati pred kamerom bez prigovora, baš kao i njihova majka.

"Mama."

Instinktivno sam se lecnula, a zatim namjestila blag izraz lica. "Da, dušo?" stajala sam ispred ogledala u spavaćoj sobi, namještala novu pregaču, a moja najstarija kći Clementine stajala je na vratima. Tog je ljeta navršila dvanaest i već nekoliko dana poslije prestala me zvati *majkom*. Oko bi mi se trznulo svaki put kada bih je čula da kaže *mama*: mrzila sam tu riječ. Bila je tako ružna, tako kratka i muška, mnogo manje muzikalna od moje omiljene alternative. Ipak se nisam bunila. Clementine je bila na pragu tinejdžerske dobi, što je značilo da me testira. Najgore što sam mogla učiniti bilo je usprotiviti se.

U ogledalu sam gledala kako Clementine prelazi sobu i sjeda pokraj djevojčica na krevetu. "Što znači *tradwife*?"

Škripa igle po ploči. "Od koga si čula tu riječ?"

"Što? Je li to loše?"

"*Tradwife*", rekla je Jessa i zahihotala se. Zabacila je glavu i ponovila. "*Traaaaadwife!*"

Gotovo se činilo mogućim da Clementine čuje mehaničke klikove moga mozga dok je uz zujanje prelazio u *warp* brzinu, prebirući po petsto mogućih odgovora na to pitanje. Moja najstarija sličila mi je, ne samo izgledom nego i naravi: inteligenciju je držala iza leđa poput noža. Sada, kada se polako približavala tome da postane žena, naše su me sličnosti pomalo uznemiravale. Kao da gledam vlastitog klona kako mi se polako približava iz neke udaljene točke. Što će biti kada stigne?

Svjesna sam da to nije nešto što biste trebali osjećati prema vlastitoj kćeri. No majčinstvo je svojevrsno uređivanje stvarnosti. Drugim riječima: svaka žena koju poznajem lagala mi je opisujući kako je biti majkom prije no što sam sama to postala.

Kad bi vaša djeca jednog dana postala influenceri, biste li se ponosili njima?

"Samo želim da mi djeca budu sretna."

Široki osmijeh koji je otkrivao desni.

Odlučila sam se za ležernu ambivalentnost. Najgore što možete učiniti jest dati djetetu do znanja da vam je stalo. "Znam da je *trad* skraćeno od tradicionalno. Neki ljudi žene poput mene nazivaju tradicionalnim suprugama. Iz očitih razloga."

Pod nekim ljudima mislila sam na Gnjevne žene. Gnjevne žene bile su te koje su me nazivale *tradwife,* koje su *trad* izgovarale kao da je skraćenica za nešto zlo, kao da *tradicionalno* nije sasvim dobra riječ u svemiru svake mentalno zdrave osobe. No te žene nisu bile mentalno zdrave ni sretne niti su posebno vjerovale u osobnu odgovornost. Umjesto da se zapitaju zašto toliko svog dragocjenog vremena na Zemlji provode pregledavajući živote drugih ljudi dok su mogle pripremati domaće obroke ili čak pogledati vlastitu djecu ravno u oči – umjesto da se zapitaju zašto toliko vremena provode uronjene u vlastitu užeglu ljubomoru kada bi od vlastitih života mogle

učiniti nešto čime bi se ponosile – očigledno ih je mnogo više zanimalo svake večeri popiti bocu vina i tipkati sve u šesnaest o meni po internetskim *chatovima*. Pretpostavljam, doduše, da su te žene vinopije, ali sudeći po broju tipfelera kojima vrve njihovi komentari, rekla bih da je to pretpostavka utemeljena na dokazima. *Tradwifes uništavju* zemlju jer ostaju u braku sa svojim muževima. *Tradewives razraju* Ameriku jer zapravo vole provoditi vrijeme sa svojom *dijecom*.

Na to bih odgovorila, s jednog od šest anonimnih lažnih računa koje sam naizmjence koristila na internetu: *Bože moj, ne daj Bože!*

Prije no što su me te žene prozvale *tradwife*, nazivale su me vjerskim fanatikom, vođom kulta, rasplodnicom. U usporedbi s njima, *tradwife* je zvučalo gotovo bezazleno.

"Osobno ne mislim da je loše njegovati tradiciju", rekla sam. "A vi?"

Dvije malene odmahnule su glavom. *Ne, majko. Volimo te, majko.* No Clementine me samo netremice gledala. "Znači, ti si jedna od njih?"

Odjednom sam se osjećala kao da dajem iskaz na sudu. "Clementine, zašto mi jednostavno ne kažeš tko ti je rekao da sam *tradwife*?"

"Nitko", rekla je Clementine. U trenu joj je dosadilo. "Isuse, samo sam postavila pitanje."

Kada je ustala, ponovno sam se okrenula prema svom odrazu u ogledalu i zaokupila se mašnom na pregači. Nisam se više smiješila. "Reci dadilji Louise da provjeri vremensku prognozu", rekla sam Clementine. "Danas bi mogla kiša. Djeca bi trebala obuti čizme."

Clementine nije odgovorila, a kad sam se okrenula, više je nije bilo.

Dadilje. To su sigurno bile one. Neprestano su ostavljale mobitele na kuhinjskim radnim plohama i jastucima na kauču, bez obzira na to koliko sam im puta rekla da to ne rade. Silan je to zadatak zaštititi svoje dijete od svijeta. Jessa i Junebug su još

uvijek bile jako male, jako povodljive – ali Clementine? Sada je praktički žena. Nije joj se moglo vjerovati.

Vole li vaša djeca da ih se snima?

"Oh! Obožavaju."

Za ovaj Dan sadržaja plan je bio napraviti pogaču s mojim čuvenim starterom za kiselo tijesto i začinskim biljem, koje sam osobno ubrala u vrtu, iscrtati na njoj božićne jaslice. To je, oprostite na igri riječi, bio doslovno moj kruh svagdanji. Osim toga, u božićno vrijeme prodaja u našoj internetskoj trgovini uvijek bi dramatično porasla (Yesterday Ranch daska za rezanje od trešnjina drva, 120 dolara, proizvedena u Brazilu; Yesterday Ranch mješavina francuske soli, 45 dolara, proizvedena u Francuskoj; Yesterday Ranch patentirane boje za interijere u nijansama Homestead, Pioneer i Cowgirl, 80 dolara za 3,8 litara, sve proizvedene u Americi). Pogača nije toliko glavna atrakcija koliko mamac: mali Isus od lavande na jaslama od ružmarina, tri kralja od grančica majčine dušice, fa la la, i pratitelji bi klikali, klikali, klikali dok im se ne bi ispunila srca – i internetske košarice. Preklinjali su za još – *uvijek su preklinjali* za još.

Za pogaču sa začinskim biljem trebala su mi četiri sata. Sasvim uobičajeno vrijeme, koje će Shannon rezanjem i spajanjem pretvoriti u ubrzanu snimku od trideset sekundi, na kojoj se moji prsti vrtoglavo vrte po zaslonu, gnječeći, mijesеći i milujući blijedu grudu tijesta. Drugi dio dana bila je Prirodna večera. Namjeravala sam pripremiti tradicionalnu nedjeljnu pečenku (*ili da kažem trad nedjeljnu pečenku?* Planirala sam to napisati u opisu, uz emotikon koji namiguje; to će Gnjevne žene posve izbezumiti). Svi su sastojci trebali biti s našeg imanja, osim same govedine, koja je, tehnički gledano, bila iz supermarketa s druge strane planinskog prijevoja.

Negdje početkom poslijepodneva shvatile smo da smo ostale bez svježih jaja pa smo odlučile otići do kokošinjca. Nebo i planine sjajno su odradili svoju ulogu. Blaženo sam krenula

prema kokošinjcu, a Jessa i Junebug držale su se za moju suknju dok smo gacale kroz blato i pozdravljale naše dame, kako sam zvala koke kad god sam bila pred kamerom. *Dame.*

"Bok, dame", zacvrkutala sam. "Kako ste vi meni danas?"

Iza mene Shannon se spotaknula o kabel kamere i glasno opsovala. "Oprosti," rekla je, "možeš li to ponoviti?"

Naravno da sam mogla. Sve sam to mogla učiniti na zahtjev, ponoviti milijun puta, u milijun različitih pjevuckavih varijacija. "Bok, dame! Kako ste vi meni danas?"

"Savršeno. Ajmo sad snimiti skupljanje jaja."

"Vidi ti to", rekao je netko iza mene. "Je li to Marilyn Monroe pokraj kokošinjca?"

Mogla sam isto tako i biti! Zakolutala sam očima i nasmijala se, imala tek tren da poravnam suknju i ponadam se da Shannon još uvijek snima prije no što je Caleb velikim koracima ušao u kokošinjac, zgrabio me za struk i presamitio. Poljubio me je dok su naše kćeri klicale. Potom me ponovno uspravio, široko se smiješeći, a ja sam ga vragolasto pljusnula po ramenu. "Zaprljao si mi čizme!"

"Nitko nije umro od malo prljavštine." Dotaknuo je obod kaubojskog šešira i namignuo mi.

Nasmijala sam se i opet zakolutala očima. "*Snimamo,* Calebe."

Kao da to nije znao.

"Zapravo," rekla je Shannon, "ne snimamo. Prekinula sam točno prije nego što je Caleb progovorio. Tako da je sve u redu. Ako želite kratku stanku, mogu otići popiti kavu."

"Oh", rekla sam snuždeno. "U redu. Pa, zapravo ne moramo…"

No Shannon je već teškim korakom odlazila s kamerom, žureći prema kući.

Caleb me nježno dvaput potapšao po stražnjici. Dok smo gledali kako Shannon naglo otvara ulazna vrata, mnogo silovitije no što je bilo potrebno, rekao je: "Još je uzrujana?"

Kroz mene je prošao val emocija.

"Da, Calebe. Još je uzrujana."

"Pa, dobro. Uskoro će joj biti bolje. Kad mi…"

Pogledala sam ga, a on je zašutio. "Ti uopće ne razumiješ žene."

Spremao se odgovoriti, a ja ga prekinuti još oštrijim riječima, kad smo, činilo se, oboje u isti čas shvatili da nas netko promatra.

Jessa, Junebug. Male djevojčice, slatkice, gledale su nas odozdo. Uvijek su promatrale. Gdje je, dovraga, dadilja Aimee?

Nema veze. Bila je to, uostalom, dobra vježba. To sam govorila sama sebi kad bih shvatila da me nadzire dijete koje je trebao nadzirati netko drugi: *Dobra je to vježba!* U konačnici, do besprijekorne izvedbe ne dolazi se preko noći. Potrebne su godine – i godine i godine – vježbe.

Podigla sam se na vrhove prstiju, nagnula se naprijed i brzo dvaput poljubila Caleba. "Natrag na posao, kauboju." Djevojčice su se nasmijale i zapljeskale, a ja sam se zarumenjela od te nagrade. Caleb je dotaknuo šešir u znak pozdrava nama trima i velikim se koracima uputio natrag prema staji, gdje će vjerojatno sat-dva petljati oko rasporeda bala sijena. Caleb se vrlo dobro znao nečim zaokupiti. Isto je tako jako dobro znao obavljati samo one poslove na imanju u kojima je doista uživao: musti Sassafras, voziti veliki John Deere traktor u uskim krugovima po pašnjacima, probdjeti cijelu noć uz krmaču koja se prasi. A poslove u kojima nije uživao – čišćenje, sađenje, branje, izbacivanje gnoja iz boksova – sve je to ostavljao radnicima na imanju.

Samo malo. Imate i radnike na imanju?

Stanka.

"Zar ih nisam već spomenula?"

Sranje. Možda da spomenem trudnički mozak.

"Imamo obično dvojicu ili trojicu. Za sezonske poslove. Ovisno o tome što se događa na imanju. Treba nam sva pomoć koju možemo dobiti!"

Ali zašto niste… "Trudnički mozak!"

. . .

Snimanje Prirodne večere se odužilo. U cijeloj se kući raspoloženje pokvarilo. Shannon i ja smo se porječkale oko snimanja odozgo, zbog prepirke smo izgubile deset dragocjenih minuta popodnevnog svjetla pa smo morale požuriti, što je dovelo do nove prepirke; potom je nastava starije djece završila petnaest minuta ranije nego inače jer se dadilji Louise očito tog dana nije dalo odraditi cijelu nastavu, pa je kuhinju odjednom ispunilo neprekidno cviljenje dječaka koji su se svađali s Clementine oko toga što će igrati prije večere, a dadilje – koje su, uvjeravala nas je agencija, bile najbolje od najboljih, premda mi se ponekad činilo da plaćam punu cijenu za pola radnog vremena – samo su sjedile na kauču i visjele na mobitelima dok je bjesnio svjetski rat oko figurice psa Scottija iz Monopolyja. (Jedine društvene igre dopuštene u našoj kući, na izričiti zahtjev mog svekra. *Važno je*, rekao je Doug, *da djeca što prije nauče vrijednost slobodnog tržišta.*)

Dadilje. Oh, dadilje! U ovo doba dana znale su postati gotovo beskorisne. Od dadilje Aimee to sam i očekivala. Bila je glupa djevojka iz Los Angelesa, savršeno simetrična lica, sposobna održati djecu na životu, ali ne mnogo više od toga. Ali od dadilje Louise, koja je bila pet godina starija od dadilje Aimee i magistrica pedagogije, očekivala sam više. Bila nam je poput obitelji.

Jeste li upravo rekli da su vam dadilje poput obitelji?

Tišina.

Sigurna sam da shvaćate kako postoji duga i kontroverzna povijest bjelkinja koje su ljude koji su radili za njih nazivale "obitelji".

Dulja stanka. Blagi, znalački osmijeh.

Ne. Nije to to.

Blagi, *nevin* osmijeh.

Bolje.

"Sljedeće pitanje, molim!"

"Dame, možemo li nakratko porazgovarati?"

Dadilje su podigle pogled s mobitela.

"Clementine je koristila nečiji mobitel bez nadzora", rekla sam. "Danas me je pitala što je to *tradwife*."

"Pa", rekla je dadilja Aimee i zastala.

Usmjerila sam prema njoj osmijeh. "Što?"

"Hoću reći."

Još jedna stanka. Izgledala je kao Muppet sa zaglavljenom čeljusti. Oduprla sam se porivu da joj priđem i sama joj rastvorim usta.

"Bit ćemo opreznije ubuduće", rekla je dadilja Louise. Ošinula je dadilju Aimee pogledom – vizualnim ekvivalentom udarca nogom ispod stola – a dadilja Aimee je kimnula. "Je", rekla je. "Neće se ponoviti."

Duboko sam udahnula pa izdahom izbacila bijes. "Možete li vas dvije večeras preuzeti pripremu večere? Mislila sam otići do Targeta."

Krajičkom oka vidjela sam da je Clementine živnula.

Kao na znak.

Bio je to rijedak izlet u dekadenciju kada bih povela djevojke sa sobom u Super Target, udaljen trideset minuta vožnje. U Starbucksu u sklopu trgovine Clementine je naručila *Frappuccino* s dodatnom porcijom šlaga, a ja sam se ugrizla za usnu zbog tolike količine kofeina i šećera tako kasno u danu. Jessa i Junebug dobile su po kolačić na štapiću i sok od jabuke, a sebi sam kupila nemasni beskofeinski *cappuccino* sa zobenim mlijekom. Trudila sam se ograničiti te izlete na jedan mjesečno; obično je dadilja Aimee odlazila po namirnice. No bilo je lijepo, čak i meni, tu i tamo otići onamo i prepustiti se plutanju pod otupljujućom fluorescentnom rasvjetom – iako me, moram reći, zapanjivalo što toliko ljudi ovamo dolazi svaki tjedan. Nakon više od trideset minuta u Targetu osjećala bih se kao da mi se stvara karijes.

Dok sam polako gurala kolica niz glavni prolaz, djevojčice su trčkarale naprijed-natrag oko mene u nasumičnim krugovima, cupkale od jedne do druge divote. Stalci s nakitom. Vješalice s odjećom. Police s losionima za tijelo u raznobojnim

pakiranjima, ružičastim poput mandarine, kakija ili žvakaće gume. *Vidite koliko male stvari mogu značiti, djevojke? Vidite li kako šećer može uzbuditi ako ga svjesno uzmete, nakon toliko dana pažljivog…* "Natalie?"

Zastala sam i okrenula se. Pretvarajući se da sam zbunjena, a zapravo sam pomislila, *Oh, Isuse Kriste. Ne ti.*

Vanessa i ja zajedno smo išle u srednju školu. I ona se bavila atletikom, ali je u školsku reprezentaciju ušla tek na zadnjoj godini pa nismo provele puno vremena zajedno. Sada je bila u uniformi medicinske sestre, pokraj dvaju pretrpanih kolica, a njezina kći predtinejdžerske dobi iza nje smrknuto je zurila s istim izrazom dubokog razočaranja koji je Vanessa imala na svakom atletskom natjecanju. Ovlaš sam pogledala kolica bliža meni. Jednokratne britvice, kutije papirnatih rupčića, šest kriški kemijski napuhane šunke omotane u tri sloja plastike. Gotovo da sam mogla osjetiti smrad odlagališta gdje će sve to, svi ti proizvodi osmišljeni kao smeće, završiti za mjesec dana. Zatim sam vratila pogled na Vanessu koja me sada namrštено gledala s istim kiselim izrazom kao i njezina kći, a srce mi je preplavila nostalgija. *Jadnica.* Nikada nije pobijedila ni u jednoj utrci.

"Tako mi je drago što te vidim!" rekla sam. "Koliko je prošlo, deset godina?"

Frknula je, pogledala moja prazna kolica. "Nisam znala da dolaziš u Target."

"Naravno da dolazim. Čovjek sam, zar ne?" Smiješak sam uputila njezinoj kćeri. "A tko je ovo?"

Vanessa je pogledala kćer s neobičnim izrazom, kao da pokušava vidjeti kako izgleda u mojim očima. "Ovo je Zoe."

Zoe je izgledala nekoliko godina mlađe od Clementine. Ako je i prepoznala svoje ime, nije to pokazala. Samo je zurila u mene, izrazom koji je bio napeta opruga zatomljenog jada.

"A ove su, pretpostavljam, tvoje?"

Pratila sam Vanessin pogled i ugledala Clementine kako čuči u prolazu pred nama i lista neku slikovnicu dok su se djevojčice znatiželjno navirivale preko njezina ramena. Prožeo me val

zadovoljstva, jači od bilo kakve umjetno izazvane euforije od šećera. "Da. To su moje cure. Najstarija je Clementine, a dvije mlađe su Jessa i Junebug."

Kada sam se okrenula prema Vanessi, podrugljivo se smješkala. Kada sam zadnji put vidjela odraslu ženu da se podsmjehuje? "Znaš, stvarno se divim kako tim imenima pokazuješ svoju predanost davnim vremenima."

Osmijeh mi se smanjio za centimetar. *Evo, krećemo.*

Vanessa je odrasla u strogoj, pobožnoj obitelji, mnogo strožoj i pobožnijoj od moje, no otad se odvojila od roditelja i sada je rado pisala beskrajne tirade o svom *užasnom djetinjstvu* u statusima na Facebooku, koji bi dobili u prosjeku tri do pet lajkova po objavi. Vanessa je željela da svijet zna kako je sada moderna. Promijenila se. Jela je organsku hranu! (*Osim kada bi kupila namirnice u Targetu, očigledno!*) Samoproglašene progresivne žene poput Vanesse bile su kemijski ovisne o mržnji prema ženama poput mene. Znala sam to. Znala sam da se ova žena propisno napije i osramoti na obiteljskim proslavama, pa ode na moj Instagram profil i svakome dovoljno glupom da prođe pokraj nje govori *kako osobno poznaje tu ženu, zna je iz srednje škole,* pa mumljajući započne reciklirani govor o tome kako su svi koji drže do tradicije idioti, kako su svi vjernici idioti, kako su svi koji se odluče živjeti drugačije od nje idioti, idioti, idioti, a zapravo je željela reći *mučno mi je koliko zavidim toj ženi koju sam poznavala, toliko da mislim kako bi me ta zavist mogla ubiti.*

Žene poput Vanesse, sa svojim skupim plastičnim čelima i naljepnicama *"Ja sam uz nju"* na automobilima? Nisu znale što žele. Ne bi mogle imati istinski principijelan stav ni da im ga netko ubrizga ravno u lice.

Gospodin zna da nisu bile u stanju preuzeti odgovornost za vlastite živote te su za svoju nesreću okrivljavale mene. Glupu, neuku, zaostalu *tradwife*. Bez obzira na to što sam bila među troje najboljih maturanata u svojoj školi. Bez obzira na to što sam imala čiste petice na Harvardu, na studiju povijesti svjetskih religija, dok je Vanessa poput ping-pong loptice skakutala od